

वामदेवो गौतमः। ऋभवः। त्रिष्टुप्

इहोप यात शवसो नपातः सौधन्वना ऋभवो माप भूत।

अस्मिन्हि वः सर्वने रत्नधेयं गमन्त्विन्द्रमनु वो मदासः ॥ ४.०३५.०१

शवसः- बलस्य। नपातः- पुत्राः। सौधन्वानाः- शोभनान्तरिक्षस्थाः। इह- अत्र। उप यात- आगच्छत। ऋभवः- सूर्यकिरणा इत्याधिभौतिके। चिद्रश्मय इत्याध्यात्मिके। माप भूत- मापगच्छत। अस्मिन्- एतस्मिन्। हि- खलु। वः- युष्माकम्। सर्वने- सम्भजने। वः- युष्माकम्। मदासः- हर्षाः। रत्नधेयम्- रत्नदायकम्। इन्द्रम्- ईशनाधिदैवतम्। अनु गमन्तु- अनुगच्छन्तु ॥१॥

आगन्तृभूणामिह रत्नधेयमभूत्सोमस्य सुषुतस्य पीतिः।

सुकृत्यया यत्स्वपस्यया चैकं विचक्र चमसं चतुर्धा ॥ ४.०३५.०२

इह- अत्र। ऋभूणाम्- सूर्यकिरणानाम्। रत्नधेयम्- रत्नदानम्। आगन्- आगच्छतु। सुषुतस्य- शोभननिष्पन्नस्य। सोमस्य- रसस्य। पीतिः- अनुभूतिः। अभूत्- अभवत्। सुकृत्यया- शोभनरचनेन। स्वपस्यया- शोभनकर्मणा। च। एकम्। चमसम्- सोमपात्रम्। चतुर्धा। विचक्रे- विविधं चकार। सोमपात्रं रसोपलब्धिस्थानम्। तस्य प्रणालीश्चकारेति भावः ॥२॥

व्यकृणोत चमसं चतुर्धा सखे वि शिक्षेत्यब्रवीत।

अथैत वाजा अमृतस्य पन्थां गणं देवानामृभवः सुहस्ताः ॥ ४.०३५.०३

चमसम्- सोमपात्रम्। चतुर्धा। व्यकृणोत- विशेषेण अकुरुत। सखे- हे मित्रभूताग्ने। वि- विशेषेण। शिक्ष- विद्यां देहि। इति। अब्रवीत। अथ- ततः। वाजाः- गतिमन्तः। सुहस्ताः- शोभनपाणयः। ऋभवः- उरु भासमानाश्चित्किरणाः। अमृतस्य। पन्थाम्- मार्गमनु। देवानाम्- देवतानाम्। गणम्- सङ्घम्। ऐत- गच्छत ॥३॥

किम्मयः स्विच्चमस एष आस यं काव्येन चतुरौ विचक्र।

अथा सुनुध्वं सर्वनं मदाय पात ऋभवो मधुनः सोम्यस्य ॥ ४.०३५.०४

यम्। काव्येन- सूक्ष्मदर्शनेन। चतुरः- चतुर्धा। विचक्र- कृतवन्तः। किंमयः स्विच्- किमात्मकः।

एषः- अयम्। चमसः। आस- बभूव। अथ। मदाय- तृप्तये। सवनम्- सम्भजनस्थं रसम्।

सुनुध्वम्- निष्पादयत। ऋभवः- चित्किरणाः। मधुनः- मधुरम्। सोम्यस्य- रसम्। पात-

अनुभवत ॥४॥

शच्याकर्त पितरा युवाना शच्याकर्त चमसं देवपानम्।

शच्या हरी धनुतरावतष्टेन्द्रवाहवृभवो वाजरत्नाः ॥ ४.०३५.०५

शच्या- प्रज्ञया शक्त्या वा। पितरा- द्यावापृथिव्यौ। युवाना- तरुण्यौ। अकर्त- कृतवन्तः। शच्या-

प्रज्ञया शक्त्या वा। देवपानम्- देवानुभवकरम्। चमसम्- सोमपात्रं रसोपलब्धिस्थानम्। अकर्त।

शच्या- प्रज्ञया शक्त्या वा। वाजरत्नाः- हव्यरत्नाः। ऋभवः। इन्द्रवाहौ- इन्द्रवाहनभूतौ। धनुतरौ-

शीघ्रतरौ। हरी- प्राणाश्वौ। अतष्ट- निर्माणं कृतवन्तः ॥५॥

यो वः सुनोत्यभिपित्वे अह्ना तीव्रं वाजासः सर्वनं मदाय।

तस्मै रयिमृभवः सर्ववीरमा तक्षत वृषणो मन्दसानाः ॥ ४.०३५.०६

यः। वः- युष्मभ्यम्। अह्नाम्- दिनानाम्। अभिपित्वे- अभिपतने। मदाय- तृप्तये। तीव्रम्।

सवनम्- रसम्। सुनोति- निष्पादयति। वाजासः- हे सद्गतयः। ऋभवः। वृषणः- वर्षकाः।

मन्दसानाः- तुष्यन्तः। तस्मै। सर्ववीरम्। रयिम्- दानयोग्यधनम्। आ तक्षत- कृतवन्तः ॥६॥

प्रातः सुतमपिबो हर्यश्च माध्यंदिनं सर्वनं केवलं ते।

समृभुभिः पिबस्व रत्नधेभिः सखीर्याँ इन्द्र चकृषे सुकृत्या ॥ ४.०३५.०७

हर्यश्व- प्राणाश्व । प्रातः । सुतम्- सोमम् । अपिबः । माध्यन्दिनं सवनम्- मध्याह्नानुष्ठानेपि सोमः ।
केवलं ते- तवैव । सुकृत्या- शोभनकर्मणा । यान् । इन्द्र । सखीन्- सुहृदः । चकृषे- अकरोः । तैः ।
रत्नधेभिः- रत्नधारकैः । ऋभुभिः । सम्- सम्यक् । पिबस्व- पिब ॥७॥

ये देवासो अभवता सुकृत्या श्येना इवेदधि दिवि निषेद ।

ते रत्नं धात शवसो नपातः सौधन्वना अभवतामृतासः ॥ ४.०३५.०८

ये । सुकृत्या- शोभनकर्मणा । देवासः- देवाः । अभवत । श्येना इव- गृध्रा इव । दिवि- नभसि ।
अधि । निषेद- निषण्णाः । ते । शवसो नपातः- बलजाः । रत्नम् । धात- दत्त । सौधन्वानाः-
शोभनान्तरिक्षस्थाः । अमृतासः- अमरणधर्माणः । अभवत ॥८॥

यत्तृतीयं सवनं रत्नधेयमकृणुध्वं स्वपस्या सुहस्ताः ।

तदभवः परिषिक्तं व एतत्सं मदैभिरिन्द्रियेभिः पिबध्वम् ॥ ४.०३५.०९

सुहस्ताः- हे शोभनपाणयः । स्वपस्या- शोभनकर्मणा । यत् । तृतीयं सवनम् । रत्नधेयम्-
रत्नधारकम् । कृणुध्वम्- कृतवन्तः । तदेतत् । वः- युष्मदर्थम् । परिषिक्तम्- संस्कृतम् । इन्द्रियेभिः-
इन्द्रसम्बन्धिभिः । मदैः । पिबध्वं ॥९॥